1. 2. 2021

ID: 112525

Přikázání pohledávky

Je-li vedena exekuce (výkon rozhodnutí) na majetek složitele peněžních prostředků na úschovní účet advokáta, lze pohledávku složitele [z titulu vydání peněz složených na úschovní účet advokáta vedený bankou do advokátní úschovy] exekučně postihnout pouze přikázáním jiné peněžité pohledávky (§ 312 a násl. o. s. ř.). Poddlužníkem povinného (složitele) totiž není peněžní ústav (banka), nýbrž advokát.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 78/2016-541 ze dne 3.11.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce D. S., se sídlem XY, zastoupeného JUDr. A.R., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Sberbank CZ, a. s., se sídlem v P., zastoupenému JUDr. P.D., Ph. D., LL. M., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 129.400.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 Cm 257/2006, za účasti PMS Přerov a. s., se sídlem v P., jako vedlejšího účastníka řízení na straně žalobce, zastoupeného JUDr. A.R., advokátem, se sídlem v P., o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 22. června 2015, č. j. 5 Cmo 432/2014-326, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

[1] Žalobou podanou 22. září 2006 se žalobce (D. S.) domáhal po žalovaném [Volksbank CZ, a. s. (dále též jen „banka“)] zaplacení částky 129.400.000 Kč s příslušenstvím tvořeným úrokem z prodlení ve výši 5 % p. a. za dobu od 24. září 2002 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tak, že:

1/ Žalobce si u žalovaného zřídil běžný účet číslo XY (dále jen „účet“ nebo „běžný účet“), který používal jako tzv. úschovní, pro účely advokátních úschov.

2/ Na základě dohody o depozitu ze dne 19. srpna 2002 (dále jen „smlouva o úschově“), kterou žalobce uzavřel s Ing. R.R., správcem konkursní podstaty úpadce Svit a. s. Zlín (dále jen „úpadce S“ nebo „společnost S“) přijal žalobce od R. R. do úschovy částku 129.400.000 Kč.

3/ Konkurs vedený na majetek úpadce S u Krajského soudu v Brně (dále jen „konkursní soud“) pod sp. zn. 40 K 40/2000, zrušil Vrchní soud v Olomouci „rozhodnutím“ (šlo o usnesení) ze dne 28. srpna 2002, „č. j. 2 Ko 117/2001-698“ (správně č. j. 2 Ko 117/2001-705).

4/ Soudní exekutorka JUDr. J.S., Exekutorský úřad v Přerově, následně vydala (pod sp. zn. 840/exe/2002) ve dnech 18. a 19. září 2002 exekuční příkazy, na jejichž základě byla dne 24. září 2002 odepsána (žalovaným) z běžného účtu žalobce částka 120.232.793 Kč ve prospěch oprávněného BCP Praha a. s. (dále jen „společnost B“).

5/ Soudní exekutor JUDr. M.U., Exekutorský úřad Praha 9, pak exekučním příkazem ze dne 23. února 2005, „sp. zn.“ (správně č. j.) Ex 3050/2004-227, vydaným ve prospěch oprávněného JUDr. J.K., jako správce konkursní podstaty úpadce Prabos, a. s. (dále jen „úpadce P“), postihl zbývající částku uloženou na běžném účtu žalobce.

6/ Žalobce dne 9. března 2005 při osobním jednání upozornil M. U., že mu zbývající část prostředků na běžném účtu nemůže vydat vzhledem k usnesení Okresního soudu ve Zlíně (dále též jen „exekuční

soud“) ze dne 21. října 2002, sp. zn. 13 E 914/2002.

7/ Žalovaný odepsal z běžného účtu žalobce ve prospěch exekuce vedené M. U. dne 11. července 2005 částku 7.512.272 Kč a dne 11. srpna 2005 částku 1.999.870 Kč.

8/ Na základě tzv. poddlužnické žaloby ve smyslu § 315 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), se společnost PMS Přerov a. s. (dále též jen „společnost P“ nebo „vedlejší účastník“) domáhá po žalobci ve věci vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 6 C 260/2006 zaplacení částky 101.438.535,54 Kč s příslušenstvím. Společnost P žalobce rovněž vyzvala, aby vůči žalovanému podal předmětnou žalobu (též proto, aby se nárok nepromlčel).

[2] Rozsudkem ze dne 25. října 2013, č. j. 42 Cm 257/2006-203, Městský soud v Praze (již za účasti společnosti P jako vedlejšího účastníka řízení na straně žalobce a s žalovaným pod novou obchodní firmou Sberbank CZ, a. s.):

1/ Zamítl žalobu (bod I. výroku).

2/ Uložil žalobci a vedlejšímu účastníku zaplatit žalovanému společně a nerozdílně na náhradě nákladů řízení částku 594.538,70 Kč, do 3 dnů od právní moci rozsudku, k rukám zástupce žalovaného (bod II. výroku).

[3] Soud prvního stupně – vycházeje z ustanovení § 303 a násl. o. s. ř. – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

[4] Povinný („společnost S“) uzavřel s žalobcem smlouvu o úschově, na jejímž základě vložil na účet žalobce vedený u banky své peněžní prostředky. Tím vznikla pohledávka žalobce vůči bance.

[5] Konkurs vedený na majetek povinného („společnosti S“) [tedy složitele] skončil a na základě přihlášených a nepopřených pohledávek byly podávány návrhy na výkon rozhodnutí.

[6] Na základě exekučních příkazů J. S. a M. U. banka vyplatila oprávněným z účtu žalobce finanční prostředky, které tam složila společnost S (složitel). Banka tak jednala na základě rozhodnutí „exekutorů“, na které byla přenesena státní moc.

[7] Žalovanému (bance) nepřísluší hodnotit správnost těchto rozhodnutí (vyjma zřejmých nesrovnalostí v datech či psaní). Rozhodnutí (soudních exekutorů) nebyla nikdy zrušena (J. S. byla kárně postižena, což však pro spor nemá význam).

[8] Žalobce od počátku považoval účet za depozitní (úschovní), ač v uvedené době takový (úschovní) účet nebyl zakotven v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii. Finanční prostředky vložené na tento účet na základě smlouvy o úschově patřily složiteli (společnosti S), přičemž smlouva nevymezovala účel složení (článek II. bod 1. smlouvy o úschově je neurčitý).

[9] Neměl-li složitel (společnost S) závazky vůči dalším stranám, bylo možné tyto jeho prostředky postihnout exekucí, bez ohledu na formu soudním exekutorem vydaného exekučního příkazu (bez ohledu na to, zda šlo o výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo o výkon rozhodnutí přikázáním jiných pohledávek).

[10] Oprávněný měl pohledávku vůči povinnému (společnosti S), uspokojenou na základě exekučního příkazu. Tím došlo k zániku pohledávky povinného (společnosti S) [tedy složitele] za bankou, takže banka není ve sporu pasivně legitimována.

[11] Žalovaný splnil všechny své povinnosti (ověřil si, že byla nařízena exekuce a nebylo prokázáno,

že by jakkoli upřednostňoval jiné věřitele).

[12] Postižení peněžních prostředků exekucí vedenou M. U. nebránily ani účinky usnesení exekučního soudu č. j. 13 E 914/2002-18 (o nařízení exekuce), jelikož to nabylo právní moci až po rozhodnutí Krajského soudu v Brně (jako soudu odvolacího) ze dne 25. listopadu 2005, č. j. 26 Co 757/2002-78.

[13] Kdyby soud akceptoval námitku žalobce, že vlastníkem peněžních prostředků složených na účet je banka, otevřel by tím prostor pro „bránění výkonu rozhodnutí obecně“, když takto uložené finanční prostředky by nebylo možné postihnout exekučně.

[14] Žalobce měl po zrušení konkursu vydat peníze společnosti S. Kdyby tak učinil, šlo by již (zejména v případě exekuce vedené M. U.) o exekuce z účtu povinného (společnosti S), jak předpokládá ustanovení § 303 a násl. o. s. ř.

[15] K odvolání žalobce a vedlejšího účastníka Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 22. června 2015, č. j. 5 Cmo 432/2014-326:

1/ Změnil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně jistiny pohledávky tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci do 3 dnů od právní moci rozsudku částku 129.400.000 Kč (první výrok).

2/ Zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve zbývajícím rozsahu (tedy ohledně příslušenství pohledávky a závislého výroku o nákladech řízení) a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (druhý výrok).

[16] Odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 303 odst. 1, § 304 a § 312 a násl. o. s. ř. – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí ve vztahu k jistině pohledávky k následujícím závěrům:

[17] Právní posouzení žalobou uplatněného nároku je věcí soudu (soud při právním posouzení věci není vázán právním názorem účastníků).

[18] Podle „konstantní judikatury“ (odvolacím soudem blíže nespecifikované) má majitel účtu (vkladového nebo běžného) v souvislosti s uzavřenou smlouvou o vkladovém účtu nebo smlouvou o běžném účtu vůči bance pohledávku, aby peněžní prostředky z účtu u banky byly vyplaceny na základě jeho příkazu. Není významné, kdo převedl (poukázal) peněžní prostředky na účet; pohledávku vůči bance má majitel účtu.

[19] Žalobce tvrdí a dokládá, že v souvislosti s uzavřenou smlouvou (rozuměj smlouvou o běžném účtu) měl vůči žalovanému (bance) pohledávku z běžného účtu ve výši 129.400.000 Kč, o kterou přišel protiprávním jednáním žalovaného. Takto uplatněný nárok má odvolací soud za nárok na náhradu škody. Tento nárok pak má za důvodný, když z provedeného dokazování vyplývá, že banka postupovala v rozporu se zákonem, konkrétně v rozporu s ustanovením § 303 a násl o. s. ř. a s ustanovením § 314a o. s. ř. (v rozhodném znění). Příčinná souvislost se vznikem škody „je evidentní“.

[20] Klíčovým slovním spojením úpravy obsažené v ustanoveních § 303 odst. 1 a § 304 o. s. ř. je „účet povinného“, případně „pohledávka povinného vůči bance“. Odvolací soud zdůrazňuje, že tím, že exekuční příkaz označí coby číslo účtu povinného číslo účtu, jehož majitelem je jiná osoba než povinný, se tato jiná osoba nestane povinným z exekučního příkazu.

[21] Z provedeného dokazování je zřejmé, že v žádném z exekučních titulů nefiguroval žalobce jako povinný (tím byla vždy společnost S). Banka tedy porušila povinnost tím, že exekuci provedla z jiného účtu, než z účtu povinného. Lze říci, že banka porušila i „exekuční příkaz“, neboť mu nevyhověla tak,

jak byl pojat (ukládal provést exekuci „z účtu povinného“, přičemž „účet povinného“ takového čísla neexistoval).

[22] Z úpravy přikázání jiných peněžitých pohledávek (§ 312 a násl. o. s. ř.) vyplývá, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se doručí oprávněnému, povinnému a dlužníku povinného (§ 313 odst. 3 o. s ř.). Zákon nepočítá s tím, že by exekuční příkaz byl doručován bance (neměl jí být doručen). Exekučním příkazem č. j. Ex 3050/2004-227 měl M. U. přikázat žalobci (a také tak učinil), aby ze smlouvy o úschově neplnil povinnému, nýbrž oprávněnému Pokyn k platbě by v takovém případě musel dát bance žalobce coby majitel účtu, což se nestalo. V exekučním příkazu „sp. zn.“ (správně č. j.) Ex 3050/2004-255, je jako dlužník společnosti S z titulu smlouvy o běžném účtu označena banka (přitom z takové smlouvy nemohla mít vůči bance žádnou pohledávku společnost S). Ani na základě takového exekučního příkazu proto nemohl být postižen účet žalobce (exekuční příkaz popíral sám sebe).

[23] S žalovaným lze souhlasit v tom, že banka nemůže přezkoumávat správnost exekučního příkazu; má-li ale vyhovět požadavku zákona, musí zkoumat, zda exekuční příkaz je „realizovatelný“. Takový nebyl žádný ze zkoumaných exekučních příkazů.

[24] Proti prvnímu výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání [podáním datovaným 27. října 2015 (č. l. 341-365)], jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i právní otázky která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Konkrétně jde o následující otázky:

1/ Jaký vliv má ujednání o advokátní úschově na právní režim finančních prostředků svěřených klientem advokátu do úschovy na bankovních účtech a jak lze tyto prostředky exekučně postihnout?

2/ Je co do právní kvalifikace přiznaného nároku dostačující lakonicky a bez dalšího uvést, že jde o nárok na náhradu škody, nebo je potřebné uvést konkrétní právní normu, z níž má takový nárok vyplývat a jíž se má řídit?

3/ Postačí, aby soud u nároku na náhradu škody bez dalšího dovodil, že žalovaný porušil blíže neidentifikovanou povinnost, aniž by současně bylo zkoumáno a zjištěno, o jakou konkrétní povinnost šlo, zda žalobci skutečně vznikla škoda a zda je porušení povinnosti v příčinné souvislosti s jejím vznikem?

4/ Jaké konkrétní povinnosti plynou bankám z § 303 a násl. o. s. ř. a z § 314a o. s. ř. a jaký vliv na tyto povinnosti v rozhodné době měla ustanovení zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a o změně dalších zákonů?

5/ Je v případě nároku na náhradu škody zapotřebí zkoumat zavinění škůdce, popřípadě též spoluzavinění poškozeného?

6/ Má odvolací soud, který se hodlá odchýlit od právního posouzení věci soudem prvního stupně, aniž by měl k odlišně právně kvalifikovanému nároku dostatek skutkových zjištění, aplikovat § 118a odst. 2 o. s. ř.?

7/ Jak má odvolací soud aplikovat § 157 odst. 2 o. s. ř.?

8/ Jak má odvolací soud aplikovat § 153 odst. 1 o. s. ř.?

[25] Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud změnil napadené

rozhodnutí tak, že rozsudek soudu prvního stupně se v rozsahu žalované jistiny potvrzuje, případně aby potud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

[26] V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel k položeným otázkám (z nichž otázku č. 4 má za dovolacím soudem neřešenou, zbývající otázky pak za vyřešené v rozporu s judikaturou dovolacího soudu) následovně:

[27] K otázce č. 1 (Právní režim finančních prostředků v advokátní úschově).

Odvolací soud nijak nezohlednil, že exekuce postihující prostředky na účtu se týkala prostředků úpadce S (svěřených žalobci do advokátní úschovy). Judikatura, z níž vyšel odvolací soud, a podle které má majitel účtu vůči bance pohledávku na vyplacení prostředků z účtu, takže není významné, kdo prostředky vložil na účet, se netýkala depozitních (úschovních) účtů. Odvolací soud pochybil, jestliže se touto odlišností nezabýval. Ještě před uzavřením smlouvy o úschově (4. června 2002) nabyla účinnosti novela zákona o advokacii, na jejímž základě ustanovení § 56 odst. 1 zákona o advokacii v rozhodné době určovalo, že advokát je oprávněn spravovat cizí majetek. Žalobce uzavřel smlouvu o úschově v rámci výkonu své advokátní činnosti, přičemž z ustálené judikatury Nejvyššího soudu plyne, že přijme-li advokát do úschovy klientovy peníze, pak spravuje jeho (klientův) majetek; srov. např. „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2011, sp. zn. 33 Cdo 3077/2010 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 74/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], a obdobně „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sp. zn. 33 Cdo 4053/2010, „rozhodnutí“ (jde o usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, sp. zn. 33 Cdo 4980/2010, „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 30 Cdo 1363/2013, „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 3382/2013, a „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3147/2012. Prostředky, které úpadce S svěřil žalobci na základě smlouvy o úschově, tedy zjevně zůstávají majetkem klienta (nestávají se majetkem advokáta), na což nemůže mít vliv ani jejich složení na bankovní účet (jak potvrzuje i následně přijaté ustanovení § 56a zákona o advokacii).

[28] Správnost řečeného potvrzuje i srovnatelná úprava notářských úschov, jež se v rozhodné době řídily ustanovením § 85 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářského řádu), a ohledně nichž dovolatel poukazuje na závěry formulované v „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 399/2003 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2007, pod číslem 24); obdobně srov. např. „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2006, sp. zn. 29 Odo 482/2006.

[29] Další výjimkou, na kterou nelze aplikovat obecnou judikaturu o bankovních účtech a o vlastnictví na nich uložených finančních prostředků, byl v rozhodné době tzv. zákaznický majetek ve smyslu § 81b zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech. Srov. k tomu závěry formulované např. v „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 242/2006 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 61/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[30] Svěření peněžních prostředků do advokátní úschovy (stejně jako svěření do notářské úschovy nebo svěření obchodníku s cennými papíry) mělo v rozhodné době specifický právní režim, takže na peníze uložené na úschovních účtech advokátů (notářů, obchodníků s cennými papíry) nelze aplikovat obecnou judikaturu týkající se běžných bankovních účtů. Finanční prostředky, které úpadce S složil na účet vedený bankou za účelem jejich svěření žalobci do advokátní úschovy, je proto nutné i nadále považovat za majetek úpadce S, jenž nepochybně mohl být exekučně postižen ve prospěch věřitelů úpadce S. Vyhověl-li dovolatel za tím účelem exekučním příkazům, pak jednal v souladu s právem, a tím, že dovolatel s tímto (úpadcovým) majetkem disponoval, nemohla vzniknout újma žalobci.

[31] Odvolací soud též opomněl vystavit žalobcův nárok testu souladnosti s dobrými mravy. Za daného skutkového stavu věci (kdy úpadce S správnost postupu soudních exekutorů sám nezpochybňoval a dovolatel hrál v celé věci jen okrajovou roli banky, která shodou okolností vedla účet) bylo uplatňování jakýchkoli nároků vůči dovolateli nejen nedůvodné, ale též jednoznačně nemravné a napadené rozhodnutí nelze pokládat za spravedlivé; srov. k tomu „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 5. listopadu 2013, sp. zn. IV. ÚS 500/13 [jde o nález uveřejněný pod číslem 180/2013 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu].

[32] K otázce č. 2 (Právní kvalifikace).

Dovolací soud ustáleně judikuje, že právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. Odtud plyne, že odvolací soud je povinen vždy vymezit právní normu, podle které věc posuzuje, neboť pouze tak lze následně přezkoumat, zda věc posoudil podle právní normy dopadající na (zjištěný) skutkový stav věci. Povinnost uvést, jak věc posoudil po právní stránce, ukládá soudu i § 157 odst. 2 o. s. ř. Odvolací soud v napadeném rozhodnutí uzavřel, že hodnotí uplatněný nárok jako nárok na náhradu škody, aniž odkázal na jakékoli ustanovení o náhradě škody.

[33] K otázkám č. 3 až 5 (Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu a povinnosti banky podle občanského soudního řádu).

Odvolací soud se nezabýval obecnými předpoklady odpovědnosti za škodu ani ve vztahu k § 420 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), ani ve vztahu k obchodněprávním předpisům a závěr o existenci právní povinnosti dovolatele učinil pouhým odkazem na ustanovení občanského soudního řádu, bez vymezení konkrétních povinností, jež dovolateli z těchto ustanovení plynou. Příčinnou souvislost měl odvolací soud za automaticky splněnou. Vznikem škody žalobci ani zaviněním, případně okolnostmi vylučujícími odpovědnost, se odvolací soud nezabýval. Kdyby se odvolací soud (řádně) zabýval předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu, nutně by musel dospět k závěru, že v dané věci nebyly naplněny, což dokládá následující argumentace.

[34] a/ Porušení právní povinnosti.

Žalobce uplatňoval žalobou nárok na plnění ze smlouvy o běžném účtu; tvrdil-li porušení právní povinnosti, odkazoval (byť jen okrajově) na § 305 a § 307 o. s. ř. Odvolací soud proto pochybil již tím, že aniž účastníky jakkoli poučil nebo vyzval k doplnění tvrzení, založil napadené rozhodnutí na závěru, že dovolatel (údajně) porušil § 303 odst. 1, § 304 a § 314a o. s. ř., čímž věc posoudil nad rámec žalobních tvrzení. V napadeném rozhodnutí pak nevymezil, jakoukoli konkrétní povinnost, jež měla dovolatele stíhat. Lakonický odkaz na zákonná ustanovení (jež navíc neupravují vzájemná práva a povinnosti soukromoprávních subjektů) takovým vymezením není.

[35] Ustanovení § 303 odst. 1 o. s. ř. (v rozhodném znění) neukládá peněžnímu ústavu žádnou povinnost, kterou by mohl porušit vůči žalobci. Totéž platí pro ustanovení § 304 odst. 1 o. s. ř. (v rozhodném znění). V souvislosti s uvedeným ustanovením mohly dovolateli vzniknout povinnosti (a vznikly) až druhotně, v okamžiku doručení usnesení o nařízení exekuce č. j. 29 Nc 924/2002-9 a č. j. 23 Nc 1010/2004-8, a v okamžiku doručení exekučních příkazů z 18. a 19. září 2002 (sp. zn. 840/exe/2002) a exekučního příkazu ze dne 29. dubna 2005 (č. j. Ex 3050/2004-255). Označené ustanovení, usnesení o nařízení exekuce ani exekuční příkazy na jejich základě vydané, neposkytovaly dovolateli žádný prostor pro uvážení, zda splní jemu uložené povinnosti, ani prostor pro jakýkoli případný přezkum správnosti a zákonnosti těchto rozhodnutí, což konstatoval i odvolací soud uvedl-li, že „banka nemůže přezkoumávat správnost exekučního příkazu“.

[36] Z ustanovení § 304 odst. 2 a 3 o. s. ř. (v rozhodném znění) rovněž neplynou žádné povinnosti banky. Odvolací soud nadto pominul, že v exekučních příkazech sp. zn. 840/exe/2002 se výslovně neuvádí, že jde o příkazy vydané na základě ustanovení § 303 a násl. o. s. ř.; proto měl soud zkoumat, zda spíše nešlo o exekuci dle § 320 o. s. ř. (povinnost dle § 303 a § 304 o. s. ř. by v takovém případě dovolatele nestíhaly).

[37] Jedinou konkretizovanou povinností, jež měla dovolatele stíhat podle odvolacího soudu, byla povinnost zkoumat, zda exekuční příkaz je „realizovatelný“. Dovolateli není známo, odkud odvolací soud takovou povinnost dovodil, exekuční příkazy (označené v odstavci [35] výše) nicméně ukládaly dovolateli odepsat z účtu žalobce určitou částku ve prospěch účtu v nich označeného, a bez problému tedy byly „realizovatelné“.

[38] K závěru odvolacího soudu, že banka porušila povinnost tím, že exekuci provedla z účtu jiné osoby než povinného, poukazuje dovolatel na to, že exekučními příkazy sp. zn. 840/exe/2002 bylo nařízeno provedení exekuce přikázáním pohledávky z účtu žalobce vedeného u banky (nepřikazovaly tedy odepsání částek z účtu povinného). Ohledně exekučních příkazů vydaných M. U. poukazuje dovolatel na to, že exekučnímu příkazu č. j. Ex 3050/2004-227 nevyhověl a v reakci na to vydaný exekuční příkaz č. j. Ex 3050/2004-255 mu výslovně a konkrétně ukládal převést prostředky z účtu žalobce na účet exekutora.

[39] Podle § 28 exekučního řádu se úkony exekutora považují za úkony soudu a podle § 47 odst. 3 exekučního řádu není proti exekučnímu příkazu přípustný opravný prostředek. Kdyby odvolací soud tato ustanovení zohlednil (což neučinil), nutně by musel dospět k závěru, že žalovaný nemohl postupovat jinak, než vyhovět výslovnému pokynu exekutora v exekučních příkazech a převést finanční prostředky z účtu žalobce na účet příslušného exekutorského úřadu. Srov. k tomu např. „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2014, sp. zn. 25 Cdo 1361/2012, konkrétně tam formulovaný závěr, že „povinnost řádného právního posouzení a postupu má v první řadě soudní exekutor a od účastníka nelze očekávat, že bude jeho činnost po právní stránce korigovat“. Odvolací soud pominul i to, že ustanovení § 32 exekučního řádu výslovně upravuje odpovědnost exekutora za škodu, čímž není dotčena ani odpovědnost státu. Odpovědnost za zákonnost a správnost exekučních příkazů tedy nesou exekutoři, potažmo stát.

[40] b/ Vznik škody.

Kdyby se odvolací soud zabýval vznikem škody (což neučinil) musel by dospět k závěru, že žalobci žádná škoda nevznikla, neboť prostředky, které mu úpadce S předal do úschovy, nepřestaly být majetkem úpadce S (srov. argumentaci shrnutou v odstavcích [27] až [30] výše).

[41] Žalobci by nevznikla škoda, ani kdyby platilo, že složením na účet se peněžní prostředky staly majetkem žalobce (jemuž vůči úpadci S vznikl závazek k jejich výplatě). Odepsáním prostředků z účtu by se v takovém případě sice snížila aktiva žalobce, současně by se však o tutéž hodnotu snížila i jeho pasiva, neboť v rozsahu úhrady závazků (dluhů) úpadce S z prostředků uložených na účtu zanikl závazek žalobce vrátit úschovu úpadci S.

[42] Na věc lze nahlížet i tak, že po zrušení konkursu (nejpozději poté, co mu byly doručeny exekuční příkazy) měl žalobce vrátit peněžní prostředky úpadci S, respektive je vyplatit jeho věřitelům. Dovodil-li odvolací soud, že dovolatel i nevznikla povinnost plnit z účtu na základě exekučních příkazů, pak měl současně dovodit, že když dovolatel i tak plnil věřitelům úpadce, plnil tím povinnost žalobce. Vyhovujícím rozsudkem docílil odvolací soud jen toho, že se žalobce obohatil na úkor žalovaného. Srov. potud obdobně případ řešený v „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 48/2009, jež obsahuje následující pasáž:

¸Skutečnost, že následně (po realizaci exekučního příkazu bankou) bylo pravomocným rozhodnutím soudu „konstatováno“, že zde byla osoba, které svědčilo ve vztahu k pohledávce společnosti vůči bance ze smlouvy o běžném účtu přednostní právo (jinak řečeno, že banka měla pohledávku společnosti uspokojit nikoli k rukám oprávněného – správce daně, nýbrž ve prospěch třetí osoby), a banka byla zavázána ve prospěch této osoby plnit a svou povinnost splnila, neznamená, že se původní plnění podle exekučního příkazu stalo plněním bez právního důvodu. I za této situace došlo plněním banky oprávněnému (správci daně) k zániku pohledávky oprávněného (správce daně) za povinným (společností), přičemž v tomto rozsahu se bezdůvodně na úkor banky obohatil povinný (společnost), jehož závazek vůči oprávněnému zanikl, a nikoli oprávněný (správce daně); přitom jde o bezdůvodné obohacení vzniklé plněním za jiného ve smyslu ustanovení § 454 obč. zák.’

[43] c/ Příčinná souvislost.

Nevymezil-li odvolací soud konkrétní povinnost plynoucí dovolateli z občanského soudního řádu a nevznikla-li žalobci žádná škoda, nemůže být logicky dána ani příčinná souvislost. Žalobce se může cítit dotčen snad jedině postupem exekutorů, jejichž jakékoli případné pochybení však nelze přičítat dovolateli. Coby advokát si žalobce jistě byl vědom možnosti podat vylučovací žalobu dle § 267 odst. 1 o. s. ř., jejíž úspěch mohl vést k zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. f/ o. s. ř., nicméně tak nepostupoval.

[44] Kdyby exekuční příkazy neměly z jakéhokoli důvodu obstát, pak bylo na soudu zastavit exekuci podle § 269 odst. 1 o. s. ř.; případnou nečinnost nelze klást k tíži dovolatele.

[45] Při zkoumání příčinné souvislosti nelze též pominout (což odvolací soud učinil), že před vydáním exekučního příkazu č. j. Ex 3050/2004-255 byl vydán exekuční příkaz č. j. Ex 3050/2004-227, který ukládal žalobci, coby úpadcově dlužníku ze smlouvy o úschově, aby plnil oprávněnému. Ačkoli právě takový příkaz měl být vydán podle argumentace odvolacího soudu i žalobce, žalobce mu nevyhověl. Byl to tedy žalobce, kdo jednal protiprávně, což vedlo k dalším krokům exekutora.

[46] d/ Zavinění.

Odvolací soud se nevypořádal ani s otázkou zavinění, k čemuž dovolatel připomíná, že jednal na základě pravomocných a účinných exekučních příkazů vydaných k tomu oprávněnými exekutory (srov. § 28, § 32 a § 47 odst. 3 exekučního řádu). Srov. v této souvislosti např. též „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 1458/2013.

[47] Odvolací soud nezkoumal ani spoluzavinění žalobce, který po obdržení exekučních příkazů J. S. neučinil nic k odvrácení jejich účinků (nepodal např. vylučovací žalobu) a po obdržení exekučního příkazu M. U. č. j. Ex 3050/2004-227 nesplnil povinnost, kterou mu tento exekuční příkaz ukládal. Potud dovolatel poukazuje na ustanovení § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), použitelného i na tuto věc ve spojení s § 3030 o. z.

[48] K otázce č. 6 (Poučovací povinnost dle § 118a odst. 2 o. s. ř.).

Odvolací soud věc právně kvalifikoval jinak než žalobce (jako nárok na náhradu škody), přičemž žalobce k tomuto nároku nevylíčil všechny rozhodné skutečnosti (jak dovolatel uvedl v argumentaci shrnuté v odstavci [34] výše). Odvolací soud pak účastníky patřičně nepoučil dle § 118a odst. 2 o. s. ř.

[49] Ústavní soud ustáleně judikuje, že neseznámil-li odvolací soud účastníky se svým právním názorem odlišným od právního názoru soudu prvního stupně a neumožnil-li jim se k němu vyjádřit, porušil zásadu dvouinstančnosti řízení a tím ve svých důsledcích zasáhl do práv účastníků řízení na spravedlivý proces ve smyslu článků 36 odst. 1 a 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Odkázat lze např. na „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2006, sp. zn. I. ÚS 122/05 (jde o nález uveřejněný pod číslem 14/2006 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Srov. dále (k předvídatelnosti rozhodnutí odvolacího soudu) „rozhodnutí“ Ústavního soudu ze dne 31. července 2008, sp. zn. I. ÚS 777/07 (jde o nález uveřejněný pod číslem 134/2008 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

[50] K otázce č. 7 (K § 157 odst. 2 o. s. ř.).

Napadené rozhodnutí nevyhovuje náležitostem odůvodnění rozsudku formulovaným v § 157 odst. 2 o. s. ř., jak se k nim vyjádřil Nejvyšší soud např. v „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2012, sp. zn. 20 Cdo 1276/2011, když:

- Nevysvětlil, proč neměl za významná zjištění z exekučního příkazu č. j. Ex 3050/2004-227, který ukládal žalobci povinnosti, které nesplnil.

- Neuvedl, z jakých ustanovení zákona nebo jiného právního předpisu vycházel při právním posouzení věci jako nároku na náhradu škody.

- Pominul absenci zjištění rozhodných pro zkoumání předpokladů odpovědnosti za škodu, zejména zjištění o vzniku škody, o příčinné souvislosti a o podílu žalobce na vzniklém stavu.

- Nevyložil, jaké konkrétní povinnosti měl dovolatel porušit na základě v rozhodnutí označených ustanovení občanského soudního řádu.

[51] K otázce č. 8 (K § 153 odst. 1 o. s. ř.).

Odvolací soud porušil pravidlo vyjádřené v § 153 odst. 1 o. s. ř., když žalobci přiznal nárok na náhradu škody, aniž zjistil, jakou povinnost měl dovolatel vůči žalobci mít, zda žalobci vznikla škoda, zda mezi jednáním dovolatele a vznikem škody existovala příčinná souvislost a zda a jakou měrou se žalobce podílel na vzniku škody.

[52] Žalobce a vedlejší účastník ve vyjádření [podání datované 18. prosince 2015 (č. l. 373-386)] navrhují dovolání odmítnout, případně zamítnout. K dovolatelem předestřeným právním otázkám pak argumentují následovně:

[53] K otázce č. 1 (Právní režim finančních prostředků v advokátní úschově).

Smlouva o úschově nebyla svěřeneckou smlouvou, když složené peníze měly být posléze opět vydány složiteli.

[54] Argumentaci dovolatele že peníze složené do advokátní úschovy zůstávají majetkem klienta (složitele) vyvracejí závěry „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 3. srpna 2015, sp. zn. 28 Cdo 975/2013, deklarujícího, že vlastníkem peněz složených na účet je vždy banka. Připouští-li ono rozhodnutí, že na pohledávku vůči peněžnímu ústavu lze v „určitých kontextech“ nahlížet jako na majetkovou hodnotu náležející klientovi, podmiňuje to tím, že:

- peníze jsou uloženy na zvláštní účet u banky,

- peníze musejí být po celou dobu úschovy separovány od jakýchkoli jiných peněz (nesmí dojít ke smísení),

- advokát nemůže s penězi disponovat bez písemného souhlasu klienta.

Žádná z těchto podmínek v dané věci nebyla splněna, když:

- žalobcův účet byl běžným účtem,

- již v době složení peněz na účet došlo k jejich smísení s jinými penězi (před složením činil zůstatek účtu cca 80.000 Kč).

- ve smlouvě o úschově byla ujednána potřeba souhlasu složitele s nakládáním s penězi jen po dobu trvání konkursu.

[55] Popsaná výjimka tak jako tak neplatí v případě exekucí. Dovolovala by totiž postihnout peníze na účtu jiné osoby než povinného, což judikatura i doktrína vylučuje. Srov. „rozhodnutí“ (jde o usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99, uveřejněné pod číslem 4/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 4/2001“), a obdobně „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001, uveřejněné pod číslem 75/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 75/2002“). V literatuře pak srov. Drápal, L. – Kurka, V.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení. 1. vydání. Linde Praha a. s., Praha 2004 (dále jen „Drápal, Kurka“), str. 421-422.

[56] K exekučnímu řešení problému úschovy peněz srov. Macur, J.: Kurs občanského práva procesního – Exekuční právo. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1998, str. 168-169, Drápal, Kurka, str. 462, Tripes, A., Exekuce v soudní praxi, 3. vydání. Praha, C. H. Beck 2009, str. 363, Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009 (dále jen „Komentář“), str. 2417, „rozhodnutí Nejvyššího soudu“ (jde o rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR) ze dne 27. listopadu 1979, uveřejněné ve Sborníku IV. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1986 (dále jen „Sborník IV.“), str. 787, „rozhodnutí Nejvyššího soudu“ (jde o rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR) ze dne 31. března 1982, sp. zn. 3 Cz 24/82, uveřejněné ve Sborníku IV., str. 788, a R 75/2002. V případě exekucí tedy platí, že složitel je věřitelem schovatele a schovatel je věřitelem banky. V rámci exekuce vedené na majetek složitele lze (tedy) exekučně postihnout toliko pohledávku složitele vůči schovateli, nikoli již pohledávku schovatele vůči bance. Dovolatelem citovaná judikatura ve věci notářských úschov a obchodníků s cennými papíry se nezabývá exekučními souvislostmi, stejně jako jím citovaná judikatura k advokátním úschovám.

[57] K námitce, že odvolací soud opomněl vystavit žalobcův nárok testu souladnosti s dobrými mravy (srov. odstavec [31] výše) lze uvést, že není známa judikatura, která by zakotvovala povinnost soudu vypořádat se s hypotetickým rozporem s dobrými mravy, jestliže žádný z účastníků takovou námitku nevznesl a soud sám není přesvědčen o nemravnosti nároku.

[58] K otázce č. 2 (Právní kvalifikace).

Ohledně povahy (právní kvalifikace) žalobou uplatněného nároku přicházejí v úvahu dvě řešení. První (správné) řešení spočívá v tom, že jde o nárok založený smlouvou o běžném účtu (převodem peněz na účet vznikla majiteli účtu pohledávka vůči bance, která stále trvá). Druhé řešení spočívá v tom, že odepsáním prostředků z účtu původní pohledávka majitele účtu zanikla a současně s tím mu vznikla v téže výši vůči bance pohledávka na náhradu škody, neboť banka mu svým protiprávním jednáním způsobila škodu v podobě zániku původní pohledávky.

[59] Se založením účtu získává klient taktéž příkazní služby banky. Při exekuci přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu je příkaz klienta nahrazen příkazem exekutora (nebo soudu výkonu rozhodnutí), jehož provedením se banka (která platí svými penězi) v souladu s ustanovením § 307 odst. 5 o. s. ř. zprostí své povinnosti vůči povinnému (klientovi). Srov. např. „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005, uveřejněný pod číslem

34/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 34/2007“).

[60] Splní-li ovšem banka příkaz exekutora, ačkoliv majitel účtu není povinným, neuplatní se ustanovení § 307 odst. 5 o. s. ř. ani hmotněprávní ustanovení o plnění za jiného (banka neplnila za majitele účtu jeho věřiteli). Pohledávka majitele účtu vůči bance tedy stále trvá (bez ohledu na to, že banka snížila vykazovaný zůstatek účtu). Přitom to, že banka nemůže náklad vzniklý prováděním nesprávného exekučního příkazu uplatnit vůči majiteli účtu, neznamená, že jej nemůže uplatnit vůči nikomu. Přirozeně se nabízí uplatnění takového nákladu vůči povinnému, jehož dluhy byly takto (bankou) uhrazeny.

[61] Lze tedy uzavřít, že měl-li vůči bance pohledávku žalobce (nikoli povinný, jímž byla společnost S), pak provedení exekučních příkazů přikazujících bance zaplatit věřitelům povinného (společnosti S) nemá vliv na existenci pohledávky žalobce vůči bance, vzešlé ze smlouvy o běžném účtu.

[62] Vzhledem k tomu, že žalobou uplatněný nárok není nárokem na náhradu škody, je bezpředmětné dovoláním vytýkané případné pochybení odvolacího soudu spočívající v absenci údaje o tom, o jaký režim náhrady škody jde. Takový nedostatek může být jen vadou, která nemohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Taková právní kvalifikace by pak zřejmě musela být založena na zákonu č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku (dále jen „obch. zák.“); srov. § 261 odst. 3 a § 710 odst. 2 obch. zák. Posledně označené ustanovení sice nabylo účinnosti až 1. ledna 2003 (po provedení exekuce z roku 2002), odtud však nelze usuzovat, že by předtím byly povinnosti banky jiné; srov. obdobně „rozhodnutí“ (jde o rozsudek ze dne 18. února 1998) Vrchního soudu v Praze sp. zn. 9 Cmo 593/97, uveřejněné v časopise Právní praxe v podnikání, číslo 2, ročníku 1998.

[63] K otázkám č. 3 až 5 (Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu a povinnosti banky podle občanského soudního řádu).

Bez zřetele k tomu, že nejde o nárok na náhradu škody, je vypořádání předpokladů pro vznik odpovědnosti za škodu v napadeném rozhodnutí dostatečné.

[64] a/ Porušení právní povinnosti.

Napadené rozhodnutí jasně uvádí, že banka porušila právní povinnost tím, že provedla exekuci, přestože majitelem účtu nebyl povinný. Námitkou, že odvolací soud přijal závěr o porušení právní povinnosti, aniž žalobce takové porušení tvrdil, dovolatel nepřípustně směšuje tvrzení skutkových okolností a jejich právní kvalifikaci. Žalobce před soudy nižších stupňů „odvyprávěl příběh“, přičemž nebyl povinen jednotlivé skutkové okolnosti právně kvalifikovat. Odvolací soud pak nedovodil porušení právní povinnosti z jiných skutečností než z těch, které žalobce tvrdil a prokázal.

[65] K námitce, že občanský soudní řád neukládá bance žádnou povinnost, kterou by mohla porušit provedením exekuce, se poukazuje na to, že při exekuci přikázáním pohledávky má příkaz za následek jen to, že se pro účely exekuce (nikoli hmotněprávně) mění osoba oprávněná přijmout plnění od dlužníka povinného, aniž by se cokoli měnilo na obsahu samotného závazkového vztahu (existuje-li vůbec). Má-li adresát takového exekučního příkazu za to, že nemá hmotněprávní povinnost vůči dlužníku (povinnému), pak nemusí exekuční příkaz splnit (neproběhlo-li ohledně přikázané pohledávky nalézací řízení, ke splnění jej nemůže donutit exekuční soud, soudní exekutor, ani oprávněný). Oprávněný se pak může rozhodnout, zda zahájí zvláštní nalézací řízení (poddlužnický spor), v němž dojde ke zjištění pohledávky, a v důsledku toho pak k vynucení plnění.

[66] Tím, že adresát exekučního příkazu plní oprávněnému, ač nemá žádnou hmotněprávní povinnost vůči povinnému, vzniká bezdůvodné obohacení povinného (jeho závazek vůči oprávněnému tímto plněním zanikl). Současně platí, že adresát exekučního příkazu se tímto plněním nemůže zprostit

svého závazku vůči třetí osobě (odlišné od povinného). Banka má povinnost plnit dle exekučního příkazu jen tehdy, je-li povinný majitelem účtu. To ostatně vyplývá i z dikce § 307 odst. 2 o. s. ř., kde se hovoří o „účtech povinného“. Tím, že plní, ač majitel účtu není povinným, koná banka mimo rámec exekučního pořádku (neplní povinnost uloženou jí zákonem). Takovým plněním současně banka porušuje právní povinnost ze smlouvy o běžném účtu (závazek, že s penězi na účtu bude disponovat jen tehdy, pokud tak stanoví smlouva o účtu nebo zákon). Správnost těchto závěrů potvrzuje judikatura a doktrína; srov. R 75/2002, R 34/2007, „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 7. prosince 2011, sp. zn. 28 Cdo 496/2011, Komentář, str. 2378, Drápal, Kurka, str. 421-422, a 433. Odkaz dovolatele na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1361/2012 (srov. odstavec [39] výše) není případný, jelikož tam se neřešilo postavení poddlužníka.

[67] Exekuční příkazy o přikázání pohledávky nemají povahu veřejné listiny; i kdyby ji měly, byly by nicotné pro v nich obsažené vady. Domněnka pravdivosti se pak může vztahovat jen na skutkové okolnosti v těchto příkazech uvedené, nikoli na právní hodnocení (že peníze na účtu jsou majetkem povinného).

[68] Exekuční příkazy vydané J. S. nejsou příkazy k postižení jiných majetkových práv ve smyslu ustanovení § 320 o. s. ř. (jak naznačuje dovolatel); výslovně se v nich hovoří o „provedení exekuce přikázáním pohledávky z účtu“. Ostatně, exekuční příkaz ve smyslu ustanovení § 320 o. s. ř. by ukládal povinnosti jen žalobci (nikoli bance, jež by mohla prostředky převést jen na základě pokynu žalobce).

[69] b/ Vznik škody.

Vznik škody je „očividný“ (v jednom okamžiku peníze byly na účtu, v dalším již nikoli).

[70] K námitce, že odepsáním prostředků z účtu se snížila žalobcova pasiva (srov. odstavec [41] výše) se poukazuje na to, že není zřejmé, na základě jaké právní skutečnosti měl zaniknout žalobcův závazek vůči společnosti S. Banka neplatila žalobcovými penězi (nýbrž svými) ani neplnila žalobcův dluh (jeho věřiteli). Přiléhavý není ani odkaz na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. „23 Cdo 1458/2013“ (správně má jít o rozsudek sp. zn. 29 Cdo 48/2009, citovaný v odstavci [42] výše), když v tam řešené věci byla banka poddlužníkem povinného.

[71] Námitka, že žalobce nikdy nesplnil svůj závazek vůči společnosti S, vychází z nesprávné premisy, že žalobce neměl pohledávku vůči bance.

[72] c/ Příčinná souvislost.

Potud odvolací soud uzavřel, že příčinná souvislost je „evidentní“, k čemuž vzhledem ke skutkovým okolnostem věci není co dodat (kdyby banka neprovedla exekuční příkazy, peníze by na účtu zůstaly).

[73] K námitce, že žalobce mohl zabránit vzniku škody podáním vylučovacích žalob (srov. odstavec [43] výše), budiž uvedeno, že takový postup nebyl namístě; věc měla být řešena poddlužnickým sporem (srov. odstavec [65] výše). Exekuční soud též neměl důvod zastavovat exekuci při dílčím pochybení při jejím provádění.

[74] Povinnost splnit exekuční příkaz č. j. Ex 3050/2004-227 žalobce neměl (byl vázán dřívějšími účinky arrestatoria vyvolaného exekučním příkazem v exekuci vedené ve prospěch oprávněného K).

[75] d/ Zavinění.

Vzhledem k tomu, že případný nárok na náhradu škody by se řídil obchodním zákoníkem, nepatří

zavinění mezi předpoklady odpovědnosti za škodu. K námitce, že se odvolací soud nevypořádal s okolnostmi vylučujícími odpovědnost, budiž uvedeno, že ty nemohly nastat. Spoluzavinění žalobce (dovolatelem zřejmě míněno spoluzpůsobení škody) bylo vyloučeno vzhledem ke skutkovým okolnostem věci; k provedení exekuce totiž došlo bez vědomí (a tím více bez příkazu) žalobce. Námitka nevypořádání se s „nemožným“ tedy nemůže uspět. Dovolatelem citovaná judikatura pak není přiléhavá.

[76] K otázce č. 6 (Poučovací povinnost dle § 118a odst. 2 o. s. ř.).

Jelikož (odvolacím soudem) změněná právní kvalifikace byla nesprávná, nemohlo mít nesplnění poučovací povinnosti dle § 118a odst. 2 o. s. ř. za následek vadu řízení způsobující nesprávnost napadeného rozhodnutí. Podle ustálené judikatury je nadto poučení dle § 118a odst. 2 o. s. ř. namístě jen tehdy, přichází-li nějaké doplnění tvrzení v úvahu; srov. např. „rozhodnutí“ (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 3826/2009, což není tento případ.

[77] K otázce č. 7 (K § 157 odst. 2 o. s. ř.) a č. 8 (K § 153 odst. 1 o. s. ř.).

U § 153 odst. 1 o. s. ř. nejde o vadu řízení, nýbrž o nesprávnost právního posouzení věci a námitka spojená s § 157 odst. 2 o. s. ř. je zobecněním dovolacích námitek vypořádaných vyjádřením výše.

[78] Žalobce i vedlejší účastník samostatně namítají též to, že dovolání není přípustné. Dovolací námitky spojené s otázkami č. 2 až 5 se pojí s nárokem na náhradu škody, o který v dané věci nejde; pochybení odvolacího soudu však potud nemá vliv na výsledek (správné posouzení nároku coby nároku ze smlouvy o běžném účtu vede ke stejnému výsledku).

[79] Co do řešení otázky č. 1 je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu a otázka č. 6 je námitkou procesních vad, které přípustnost dovolání nezakládají. Totéž platí o dalších tvrzených procesních vadách (otázky č. 7 a 8).

[80] V replice k vyjádření žalobce a vedlejšího účastníka (podání z 6. května 2016, č. l. 394-404) dovolatel především upozorňuje, že vyjádření mu dává za pravdu v tom, že odvolací soud posoudil uplatněný nárok nesprávně jako nárok na náhradu škody, což zakládá i přípustnost dovolání. Dovolatel setrvává na dovolací argumentaci, včetně toho, že při advokátní úschově peněz na úschovním účtu advokáta nemá vůči bance pohledávku advokát (majitel účtu), nýbrž jeho klient (složitel). Závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 975/2013 má za potvrzení svého názoru.

[81] V reakci na repliku dovolatele žalobce a vedlejší účastník podáním z 27. prosince 2016 (č. l. 473-476) doplnili vyjádření k povaze advokátní úschovy o srovnání s úpravou téhož v německém právu, již mají za potvrzení své argumentace pro danou věc.

[82] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2013) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[83] Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

[84] Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., přičemž v posouzení otázky č. 1 jde o věc dovolacím soudem v dotčených souvislostech neřešenou a v řešení otázek č. 2 až 5 je napadené rozhodnutí v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu. Otázky č. 6 až 8 se týkají tzv. jiných vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci těchto vad zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat

se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázek č. 1 až 5) samostatně přípustností dovolání k otázkám č. 6 až 8; s námitkami vznesenými v souvislosti s těmito otázkami se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

[85] Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

[86] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[87] Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Soudy nižších stupňů vyšly z následujících (pro právní posouzení věci dovolacím soudem rozhodných) skutečností:

1/ Žalobce (jako majitel účtu) uzavřel dne 16. listopadu 1999 s bankou smlouvu o běžném účtu; takto zřízený účet používal jako tzv. úschovní, pro účely advokátních úschov.

2/ R. R., jako správce konkursní podstaty úpadce S (coby složitel), uzavřel 19. srpna 2002 s žalobcem, jako advokátem (coby schovatelem), písemně úplatnou smlouvu o úschově, která v článku I. (Preambule) vycházela z toho, že:

- Usnesením ze dne 13. září 2000, sp. zn. 40 K 40/2000, prohlásil Krajský obchodní soud v Brně konkurs na majetek společnosti S a správcem její konkursní podstaty ustavil R. R (odstavec 1.).

- Proti usnesení o prohlášení konkursu podala společnost S odvolání, o kterém dosud nebylo rozhodnuto (odstavec 2.).

- Vzhledem ke stavu zápisů v obchodním rejstříku je nejisté, kdo je oprávněn jednat jménem úpadce a komu by tedy R. R. měl předat majetek úpadce, dojde-li ke zrušení konkursu (odstavec 3.).

3/ Článek II. (Předmět smlouvy) smlouvy o úschově pak určoval, že:

- Na uzavření smlouvy o úschově se strany dohodly „z důvodů právní jistoty a ochrany zájmů oprávněných“ (odstavec 1.).

- Složitel je oprávněn složit do úschovy schovatele částku až do výše 150 miliónů Kč (odstavec 2.).

- Schovatel je oprávněn tuto částku do své úschovy přijmout, přičemž bere na vědomí, že jde o prostředky získané složitelem v rámci jeho činnosti jako správce konkursní podstaty zpeněžením majetku úpadce S (odstavec 3.).

- Složitel částku složí (bezhotovostním převodem) na účet schovatele, určený pro vedení advokátních úschov, vedený u banky (odstavec 4.).

4/ Článek III. (Práva a povinnosti smluvních stran) smlouvy o úschově vymezuje závazky smluvních stran tak, že:

- Schovatel se zavazuje peníze převzaté do své úschovy podle této smlouvy řádně opatrovat, chránit je před poškozením, ztrátou, zneužitím nebo zničením (odstavec 1.).

- Schovatel bere na vědomí, že oprávněnou osobou k předmětu úschovy po dobu trvání konkursu je

složitel. Schovatel se zavazuje, že po dobu trvání konkursu bude s předmětem úschovy disponovat pouze na základě písemných příkazů složitele (odstavec 2.).

- Schovatel bere dále na vědomí, že zruší-li odvolací soud usnesení o prohlášení konkursu, je (bude) nejisté, kdo je osobou oprávněnou nakládat s předmětem úschovy a komu by měl být předmět úschovy vydán (odstavec 3.).

- Na základě shora uvedeného je schovatel oprávněn předmět úschovy vydat pouze osobě, u které bude postaveno najisto, že je ve vztahu k předmětu úschovy osobou oprávněnou ve smyslu platných právních předpisů (odstavec 4.).

5/ Usnesením ze dne 28. srpna 2002, č. j. 2 Ko 117/2001-705, zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesení o prohlášení konkursu na majetek společnosti S a vrátil věc konkursnímu soudu k dalšímu řízení.

6/ K 30. srpnu 2002 činil zůstatek na běžném účtu 129.542.201,78 Kč, přičemž žalobce a R. R. ke stejnému datu stvrdili, že do úschovy byla složena celkem částka 129.400.000 Kč.

7/ Usnesením ze dne 18. září 2002, č. j. 23 Nc 924/2002-9 (které nabylo právní moci dne 9. dubna 2004), nařídil exekuční soud pro uspokojení pohledávky oprávněného (společnosti B) ve výši 114.926.962 Kč podle výpisu ze seznamu přihlášených pohledávek v konkursním řízení vedeném u konkursního soudu pod sp. zn. 40 K 40/2000 a pro náklady exekuce exekuci na majetek povinného (společnosti S) a provedením exekuce pověřil soudní exekutorku J. S.

8/ Usnesením ze dne 24. října 2002 (č. j. 40 K 40/2000-1067) zprostil konkursní soud R. R. výkonu funkce správce konkursní podstaty úpadce S.

9/ V rámci exekuce vedené u exekučního soudu pod sp. zn. 23 Nc 924/2002 soudní exekutorka J. S.:

- Vydala dne 18. září 2002 exekuční příkaz (sp. zn. 840/exe/2002), v němž je jako oprávněný označena společnost B a jako povinný společnost S a jímž nařídila k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 114.926.962 a nákladů exekuce, „jejichž výše bude vyčíslena samostatným rozhodnutím“, provedení exekuce přikázáním pohledávky z účtu žalobce u banky, s tím, že na tomto účtu jsou uloženy (na základě smlouvy o úschově) finanční prostředky, které jsou majetkem povinného (společnosti S). Bance tímto exekučním příkazem mimo jiné uložila, aby poté, co jí bude doručeno vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení exekuce, poukázala peněžní prostředky ve výši vymáhané pohledávky a jejího příslušenství na označený účet exekutorského úřadu.

- Vydala dne 19. září 2002 exekuční příkaz (sp. zn. 840/exe/2002), v němž je jako oprávněný označena společnost B a jako povinný společnost S a jímž nařídila uhrazení nákladů exekuce povinným, vyčíslených částkou 5.305.831,62 Kč, srážkou z účtu žalobce vedeného u banky, s tím, že na tomto účtu jsou uloženy (na základě smlouvy o úschově) finanční prostředky, které jsou majetkem povinného (společnosti S).

10/ Dne 24. září 2002, poté, co J. S. vyrozuměla banku o právní moci usnesení o nařízení exekuce, odepsala banka z běžného účtu žalobce částku 120.232.793 Kč.

11/ Usnesením ze dne 21. října 2002, č. j. 13 E 914/2002-18 (doručeným žalobci 4. listopadu 2002), nařídil exekuční soud pro uspokojení pohledávky oprávněného Komerční banky, a. s. (dále jen „oprávněný K“) ve výši 95.861.535,54 Kč podle výpisu ze seznamu přihlášených pohledávek v konkursním řízení vedeném u konkursního soudu pod sp. zn. 40 K 40/2000, a pro náklady návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí ve výši 50.000 Kč proti povinnému (společnosti S) výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky v částce 95.861.535,54 Kč s příslušenstvím, kterou má povinný

(společnost S) za žalobcem z důvodu smlouvy o úschově. Povinnému exekuční soud zakázal s pohledávkou jakkoli nakládat a dlužníku povinného zakázal od okamžiku doručení usnesení pohledávku vyplatit povinnému, provést na ni započtení nebo s ní jinak nakládat.

12/ Usnesením ze dne 2. prosince 2004, č. j. 23 Nc 1010/2004-8 (které nabylo právní moci dne 4. ledna 2005), exekuční soud nařídil exekuci na majetek povinného (společnosti S) pro uspokojení pohledávky oprávněného J. K., jako správce konkursní podstaty úpadce P, ve výši 18.470.016,55 Kč podle seznamu přihlášených pohledávek v konkursním řízení vedeném u konkursního soudu pod sp. zn. 40 K 40/2000 a pro náklady exekuce; provedením exekuce pověřil soudního exekutora M. U.

13/ V rámci exekuce vedené u exekučního soudu pod sp. zn. 23 Nc 1010/2004 soudní exekutor M. U.:

- Vydal dne 23. února 2005 exekuční příkaz (č. j. Ex 3050/2004-227), v němž je jako oprávněný označen J. K., správce konkursní podstaty úpadce P; jako povinný je označena společnost S. K uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 18.470.016,55 Kč s příslušenstvím nařídil M. U. (s odkazem na ustanovení § 49 odst. 1 písm. c/ exekučního řádu) tímto exekučním příkazem exekuci přikázáním „jiné pohledávky než z účtu u peněžního ústavu“, konkrétně pohledávky, kterou má povinný za žalobcem z důvodu smlouvy o úschově, s tím, že po právní moci usnesení o nařízení exekuce, v den následující po doručení vyrozumění o nabytí právní moci, uhradí dlužník povinného oprávněnému částku dle smlouvy o úschově do určené výše (18.470.016,55 Kč jistina, 2.376.442 Kč odměna exekutora včetně daně z přidané hodnoty a 20.000 Kč náklady exekuce) na označený účet.

- Vydal dne 29. dubna 2005 exekuční příkaz (č. j. Ex 3050/2004-255), v němž je jako (nový) oprávněný (právní a procesní nástupce původního oprávněného) označena společnost HERMISTON DEVELOPMENT Corp.; jako povinný je označena společnost S. K uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 18.470.016,55 Kč s příslušenstvím nařídil M. U. (s odkazem na ustanovení § 49 odst. 1 písm. c/ exekučního řádu) tímto exekučním příkazem exekuci přikázáním „jiné pohledávky než z účtu u peněžního ústavu“, konkrétně pohledávky, kterou má povinný vůči svému dlužníku (bance) na depozitním účtu žalobce, s tím, že jde o prostředky složené povinným na tento účet na základě smlouvy o úschově, jakož i s tím, že po právní moci usnesení o nařízení exekuce, v den následující po doručení vyrozumění o nabytí právní moci, uhradí dlužník povinného oprávněnému částku dle smlouvy o úschově do určené výše (18.470.016,55 Kč jistina, 2.376.442 Kč odměna exekutora včetně daně z přidané hodnoty a 20.000 Kč náklady exekuce) na označený účet.

14/ Banka odepsala z běžného účtu žalobce ve prospěch exekuce vedené M. U. dne 11. července 2005 částku 7.512.272 Kč a dne 11. srpna 2005 částku 1.999.870 Kč.

[88] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou pak rozhodná následující ustanovení obchodního zákoníku, zákona o advokacii, občanského soudního řádu a exekučního řádu:

§ 708 (obch. zák.)

Základní ustanovení

(1) Smlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby na určitou měnu běžný účet pro jeho majitele.

(…)

§ 709 (obch. zák.)

(1) Banka je povinna přijímat na běžný účet v měně, na kterou zní, peněžité vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch majitele účtu a z peněžních prostředků na běžném účtu podle písemného

příkazu majitele účtu nebo při splnění podmínek stanovených ve smlouvě vyplatit mu požadovanou částku nebo uskutečnit jeho jménem platby jím určeným osobám. Nevyplývá-li z příkazu doba, kdy má být platba provedena, je banka povinna platbu provést v den, který následuje po doručení příkazu.

(…)

§ 56 (zákona o advokacii)

(1) Advokát je oprávněn spravovat cizí majetek, včetně výkonu funkce správce konkursní podstaty podle zvláštních právních předpisů.

(…)

Přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu

§ 303 (o. s. ř.)

(1) Výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu lze nařídit ohledně pohledávky povinného z běžného, vkladového nebo jiného účtu vedeného v jakékoliv měně u peněžního ústavu působícího v tuzemsku, nestanoví-li zákon jinak.

(…)

§ 304 (o. s. ř.)

(1) V nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu soud přikáže peněžnímu ústavu, aby od okamžiku, kdy mu bude usnesení doručeno, z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství nevyplácel peněžní prostředky, neprováděl na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládal. Nařídí-li soud výkon rozhodnutí na více účtů povinného, uvede v usnesení také pořadí, v jakém z nich bude vymáhaná pohledávka odepsána.

(…)

§ 307 (o. s. ř.)

(…)

(5) Provedením výkonu rozhodnutí se peněžní ústav zprostí v rozsahu plnění vyplaceného oprávněnému své povinnosti vůči povinnému.

§ 311 (o. s. ř.)

Nepostupuje-li peněžní ústav tak, jak mu to ukládají ustanovení § 304 odst. 1 a § 307 až 309a, může se oprávněný domáhat, a to i tehdy, když už na účtu povinného není dostatek prostředků, aby mu peněžní ústav zaplatil částku, na kterou by měl právo, kdyby peněžní ústav postupoval správně.

Přikázání jiných peněžitých pohledávek

§ 312 (o. s. ř.)

(1) Výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky povinného než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v § 299 lze nařídit i v případě, že pohledávka povinného se

stane splatnou teprve v budoucnu, jakož i v případě, že povinnému budou dílčí pohledávky z téhož právního důvodu v budoucnu postupně vznikat.

(…)

§ 313 (o. s. ř.)

(1) V nařízení výkonu rozhodnutí zakáže soud povinnému, aby se svou pohledávkou jakkoli nakládal. Dlužníkovi povinného soud zakáže, aby od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, povinnému jeho pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal.

(…)

§ 314a (o. s. ř.)

(1) Výkon rozhodnutí se provede tak, že dlužník povinného po právní moci usnesení o nařízení výkonu vyplatí oprávněnému pohledávku v rozsahu, v jakém byla nařízením výkonu postižena.

(…)

(3) Výplatou oprávněnému se zprostí dlužník povinného v rozsahu poskytnutého plnění své povinnosti vůči povinnému.

§ 315 (o. s. ř.)

(1) Nevyplatí-li dlužník povinného oprávněnému pohledávku podle § 314a odst. 2, popřípadě podle § 314b odst. 1 a 3, může se oprávněný domáhat vlastním jménem na dlužníkovi povinného vyplacení pohledávky v řízení podle části třetí, popřípadě v řízení podle zvláštního zákona. Nesmí však s dlužníkem povinného stran této pohledávky uzavřít na úkor povinného smír, ani prominout její zaplacení. Dlužník povinného si v takovém případě také nemůže započíst svou vlastní pohledávku, kterou má vůči oprávněnému.

(…)

§ 49 (exekučního řádu)

(1) Výrok exekučního příkazu ukládajícího zaplacení peněžité částky musí rovněž obsahovat

(…)

b/ označení peněžního ústavu a čísla účtu nebo jiného jedinečného identifikátoru, jde-li o provedení exekuce přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu; označí-li se více účtů povinného u téhož peněžního ústavu, uvede se také pořadí, v jakém z nich má být vymáhaná pohledávka odepsána,

c/ označení toho, vůči komu má povinný jinou pohledávku (dlužníka povinného), jde-li o provedení exekuce přikázáním jiné pohledávky povinného než z účtu u peněžního ústavu,

(…)

Ve výše uvedené podobě platila citovaná ustanovení (s výjimkou § 311 o. s. ř.) jak v době uzavření smlouvy o běžném účtu (16. listopadu 1999), tak v době kdy banka odepsala z běžného účtu žalobce částku 120.232.793 Kč (24. září 2002). Ustanovení § 56 zákona o advokacii, ustanovení občanského soudního řádu a ustanovení exekučního řádu takto platila i v době, kdy banka odepsala z běžného

účtu žalobce částky 7.512.272 Kč (11. července 2005) a 1.999.870 Kč (11. srpna 2005). Ustanovení § 311 o. s. ř. v citované podobě platilo v době, kdy banka odepsala příslušné částky z účtu povinného (24. září 2002, (11. července 2005 a 11. srpna 2005). Ustanovení § 708 a § 709 obch. zák. (jakož i ustanovení § 710 obch. zák.) a (nové) ustanovení § 56a zákona o advokacii měla v době odepsání oněch posledních 2 částek následující podobu:

§ 708 (obch. zák.)

Základní ustanovení

(1) Smlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet vklady a platby a uskutečňovat z něho výplaty a platby.

(…)

§ 709 (obch. zák.)

(1) Ve smlouvě o běžném účtu banka označí majitele účtu uvedením obchodní firmy nebo názvu a sídla majitele a identifikačního čísla, pokud bylo přiděleno, jde-li o osobu právnickou, nebo uvedením jména, příjmení, bydliště a rodného čísla nebo data narození majitele, popřípadě obchodní firmy, místa podnikání a identifikačního čísla, jde-li o osobu fyzickou.

(…)

§ 710 (obch. zák.)

(1) Banka je povinna přijímat na účet v měně, na kterou zní, vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch majitele účtu a z peněžních prostředků na účtu uskutečnit podle příkazu majitele účtu nebo osob oprávněných podle odstavce 2 výplaty nebo platby majiteli účtu nebo jím určeným osobám.

(2) S peněžními prostředky na účtu jsou oprávněny nakládat jen osoby uvedené v podpisových vzorech předaných majitelem účtu bance, jiné osoby pouze za podmínek stanovených ve smlouvě o běžném účtu. Podpisové vzory musí mít náležitosti plné moci. Banka je oprávněna nakládat s peněžními prostředky na účtu, stanoví-li tak zákon nebo smlouva o běžném účtu.

(…)

§ 56a (zákona o advokacii)

(1) Peníze, cenné papíry nebo jiný majetek přijatý advokátem do správy je advokát povinen uložit na zvláštní účet u banky nebo u jiné osoby oprávněné podle zvláštních právních předpisů k přijímání vkladů nebo ke správě cenných papírů anebo jiného majetku.

(…)

[89] V takto ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovolatelem položeným otázkám následující závěry:

[90] K otázce č. 1 (Právní režim finančních prostředků v advokátní úschově).

Judikaturu k povaze advokátní úschovy realizované prostřednictvím úschovního účtu shrnul Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. června 2019, sen. zn. 29 ICdo 87/2017. V něm uzavřel, že:

[91] Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena na závěru, podle něhož peněžní prostředky uložené na běžném účtu nejsou majetkem majitele účtu, nýbrž se jejich vkladem stávají majetkem banky, která běžný účet zřídila; oprávnění majitele účtu na výplatu zůstatku peněžních prostředků pak představuje toliko pohledávku majitele účtu za bankou R 4/2001, rozsudek velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002, uveřejněný pod číslem 50/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 50/2006“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3315/2012.

[92] Závěr o vlastnictví k penězům poukázaným na bankovní účet platí i v případě, že jde o účet advokátní úschovy, jelikož ani zde není myslitelné, aby byl v majetku banky vydělen určitý identifikovatelný obnos, k němuž by měl složitel přímé věcné právo (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 975/2013).

[93] Ukládá-li advokát peníze na zvláštní účet u banky, kde zůstávají separovány od jeho vlastních prostředků, respektive prostředků třetích osob, přičemž pro úschovu peněz každého jednotlivého klienta musí mít zřízen samostatný účet a se svěřenými prostředky zásadně nemůže disponovat bez písemného souhlasu klientova (viz článek 2 usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, ve znění pozdějších předpisů), nezdá se být advokátní úschova, jak je upravena v současném právním řádu, svou povahou úschovou nepravidelnou, jejíž sjednání implikuje přechod předmětu úschovy do majetkové sféry schovatele, leč spíše závazkem, v jehož rámci mají být svěřené hodnoty zachovány jako oddělená část majetku klienta spravovaná advokátem. Advokátní úschova peněz ve smyslu § 56a zákona o advokacii je tak pojímána jako institut správy cizího majetku advokátem. Přestože peněžní prostředky deponované na účtu advokátní úschovy nemohou být s ohledem na uvedené judikatorní teze pokládány za vlastnictví klienta, lze na takto složené (uschované) peněžní prostředky (na advokátově účtu u banky) v určitých souvislostech pohlížet jako „na majetkovou hodnotu náležející klientovi“ (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 975/2013).

[94] V rozsudku sen. zn. 29 ICdo 87/2017 Nejvyšší soud na tomto základě dovodil, že peněžní prostředky složené klientem advokáta na účet, který je veden jako účet advokátní úchovy (respektive pohledávku vůči bance na vyplacení finančních prostředků z takového účtu), nelze bez dalšího považovat za majetek, jenž by v případě zjištění úpadku advokáta náležel do majetkové podstaty advokáta (dlužníka) ve smyslu ustanovení § 206 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona). V tomto smyslu (pro tento účel) jde o majetkovou hodnotu „náležející“ klientovi, kterou pro něj advokát pouze spravuje. Jestliže pak advokát na základě pokynu svého klienta převede peněžní prostředky uschované na takovém účtu ve prospěch třetí osoby (za účelem splnění klientova dluhu vůči této osobě), jde o činnost, kterou vykonal jako správce cizího majetku, nikoli o právní úkon (právní jednání), kterým by plnil vlastní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli. O odporovatelný právní úkon (předmět tamního sporu) by mohlo jít jen tehdy, kdyby peněžní prostředky na předmětném účtu byly smíseny (v rozporu s pravidly advokátní úschovy) s prostředky jiných klientů advokáta a kdyby plnění ve prospěch jednoho z klientů bylo uskutečněno na úkor druhého klienta, jehož peněžní prostředky byly na advokátově účtu deponovány.

[95] Povaha advokátní úschovy a řešení otázky, jak má být naloženo s prostředky klienta složenými na úschovní účet advokáta, má-li být postižen majetek advokáta, však nemění ničeho na tom, že vlastníkem peněz složených na úschovní účet je banka, a že tím, kdo může nakládat (nakládá) s prostředky na tomto účtu (coby pohledávkou vůči bance) je nestanoví-li jinak (šířeji) smlouva o běžném (úschovním) účtu advokát (nikoli složitel). Konstrukce předestíraná Nejvyššímu soudu dovolatelem že právo nakládat s prostředky na úschovním účtu náleží (vždy) složiteli (nikoli majiteli účtu) vede ke zjevně absurdním důsledkům. Při odhlédnutí od konkursních a exekučních souvislostí by odtud totiž plynulo, že bez zřetele k tomu, že advokát (jako majitel účtu) při uzavření smlouvy o běžném (úschovním) účtu (nebo později) nezmocnil jiné osoby k nakládání s účtem, by banka

vyhověla (musela vyhovět) příkazu složitele i bez vědomí nebo dokonce proti vůli majitele (úschovního) účtu (advokáta). Dovolání tudíž potud není důvodné.

[96] Ve vazbě na výkon rozhodnutí (exekuci) přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (§ 303 a násl. o. s. ř.), respektive přikázáním jiné peněžité pohledávky (§ 312 a násl. o. s. ř.) se Nejvyšší soud ztotožňuje s argumentací obsaženou ve vyjádření k dovolání (srov. odstavce [55] a [56] výše), včetně přiléhavých odkazů na judikaturu a literaturu.

[97] Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu na dané téma platí, že:

[98] Výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 303 a násl. o. s. ř. může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Jiná pohledávka z účtu není způsobilým předmětem tohoto výkonu rozhodnutí (R 4/2001, R 50/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2018, sen. zn. 29 NSČR 193/2016, uveřejněné pod číslem 80/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[99] Byl-li exekuční příkaz vydán na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňového dlužníka na účet vedený u banky, lze provést daňovou exekuci jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný (daňový dlužník). Pohledávka z jiného účtu není způsobilým předmětem této exekuce, i kdyby na účtu byly uloženy peněžní prostředky povinného (daňového dlužníka) [R 75/2002, R 50/2006].

[100] Již ze samotné povahy institutu přikázání pohledávky z (běžného) účtu u peněžního ústavu (§ 303 až § 311 o. s. ř.) je nepochybné, že plní-li banka dle exekučního příkazu, vždy plní „ze svého“ (a nikoli za použití peněžních prostředků majitele účtu) a to na úhradu dluhu majitele účtu (nikoli svého dluhu) s tím, že v rozsahu realizovaného plnění (limitovaného výší částky vymáhané exekučním příkazem) zaniká pohledávka majitele (běžného) účtu za bankou. V takovém případě vždy banka plní a oprávněný plnění přijímá s vědomím, že jde (maximálně však do výše pohledávky z titulu smlouvy o běžném účtu) o plnění na dluh třetí osoby (majitele běžného účtu – povinného dle exekučního příkazu) rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 48/2009.

[101] Provedení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu zákon svěřuje peněžnímu ústavu (srov. ustanovení § 307 o. s. ř.). Peněžní ústav je proto také (jak se výslovně podává z ustanovení § 311 o. s. ř.) plně zodpovědný za to, že výkon rozhodnutí provede tak, jak mu ukládá zákon, jinak řečeno, že oprávněnému bude zaplacena částka, na kterou by měl právo, kdyby peněžní ústav při provedení výkonu rozhodnutí postupoval správně. Z výše řečeného však ještě neplyne, že poruší-li peněžní ústav při provedení výkonu rozhodnutí některou z povinností, jež mu ukládají ustanovení § 304 odst. 1 a § 307 až 309a o. s. ř., nemá právo domáhat se po povinném zaplacení toho, co byl (v důsledku porušení svých povinností) v intencích ustanovení § 311 o. s. ř. povinen oprávněnému nahradit ze svých prostředků. Tím, že peněžní ústav zaplatil oprávněnému uvedenou náhradu, se totiž nic nemění na tom, že dlužníkem oprávněného byl povinný a že to byl právě on, kdo měl vymáhanou pohledávku po právu zaplatit (peněžní ústav takovou hmotněprávní povinnost neměl) [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 29 Cdo 2520/2010].

[102] Provedení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky zákon svěřuje dlužníku povinného. Dlužník povinného proto také nese odpovědnost za to, že výkon rozhodnutí provedl tak, jak mu to ukládá zákon v ustanovení § 314 o. s. ř. Přikázáním pohledávky oprávněnému nedochází z hlediska hmotného práva ke změně věřitele. Povinnost poddlužníka platit přímo oprávněnému má svůj základ jen v procesním právu; je výrazem nuceného výkonu práva, kterým se zasahuje do hmotněprávního vztahu povinného a poddlužníka. Jestliže poddlužník nevyplatí oprávněnému řádně a včas pohledávku, je oprávněný zákonem zmocněn vlastním jménem tuto pohledávku vymáhat. Tzv. poddlužnická žaloba, kterou zákon svěřuje oprávněnému, vychází z procesní aktivní legitimace

oprávněného. Lze říci, že věřitel je ve vztahu k pohledávce, která má být na poddlužníku vymožena, procesně zmocněn k tomu, aby plnění, které takto na poddlužníku získá, použil k uspokojení své vlastní pohledávky. Oprávněný tedy žaluje svým jménem o zaplacení pohledávky, jejímž věřitelem je povinný. Z titulu tohoto tzv. úkojného práva oprávněného je poddlužník povinen vyplatit oprávněnému přikázanou pohledávku, jen jestliže by měl podle práva takovou povinnost vůči povinnému v okamžiku, kdy mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Není podstatné, že pohledávka povinného ještě případně nebyla splatná nebo měla z téhož právního důvodu vzniknout v budoucnu. Jestliže povinný vůči poddlužníku přikázanou pohledávku neměl nebo jestliže přikázaná pohledávka do té doby zanikla (například splněním nebo započtením), nedosáhne oprávněný z titulu tzv. úkojného práva uspokojení své vymáhané pohledávky. Z uvedeného plyne, že tam, kde poddlužník povinného nesplnil povinnost vyplatit pohledávku řádně a včas oprávněnému, je poddlužnická žaloba podle § 315 o. s. ř. způsobem provedení výkonu rozhodnutí (exekuce) přikázáním jiné peněžité pohledávky rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 921/2003, uveřejněný pod číslem 55/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 55/2006“).

[103] K judikatorním závěrům citovaným v odstavcích [100] a [101] budiž dodáno, že v tam řešených věcech nebylo žádných pochyb o tom, že majitelem účtu u peněžního ústavu a tedy i osobou, která měla pohledávku vůči peněžnímu ústavu, byl povinný.

[104] V literatuře pak lze poukázat na následující závěry (jež má Nejvyšší soud za přiléhavé):

[105] Provedení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu zákon svěřuje peněžnímu ústavu. Soud ve věci výkonu rozhodnutí dále rozhoduje pouze tehdy, je-li třeba přijmout určité opatření, např. rozhodnout o návrhu na odložení provedení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí. Protože provedení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu náleží peněžnímu ústavu, je pouze na něm, aby posoudil, zda podle jemu doručeného usnesení o nařízení výkonu může být výkon rozhodnutí také proveden. Soud není povinen a ani oprávněn do uvedeného posouzení peněžního ústavu jakkoliv zasahovat (dávat mu závazné pokyny či doporučení). Dospěje-li peněžní ústav k závěru, že podle doručeného usnesení nemůže být výkon rozhodnutí proveden, není povinen to oznamovat soudu nebo mu vracet doručené usnesení, ledaže by bylo potřebné provést jeho opravu (§ 164 [o. s. ř.]). O takový případ jde např. tehdy, neobsahuje-li usnesení soudu tzv. arrestatorium, nebyl-li povinný majitelem označeného účtu, nebo nebyl-li v usnesení soudu uveden peněžní ústav nebo jeho označení bylo nesrozumitelné nebo neurčité. V takových případech má peněžní ústav oznámit oprávněnému, že výkon rozhodnutí nemohl být proveden a sdělit mu důvody; jde o vhodný postup, kterým lze zabránit zbytečnému podání poddlužnické žaloby podle § 311 (o. s. ř.) [Komentář (k § 305 o. s. ř.), str. 2378-2379, Drápal, Kurka, str. 428-429].

[106] Pohledávka z účtu u peněžního ústavu byla nařízením výkonu rozhodnutí účinně postižena, jen jestliže je povinný majitelem účtu, ohledně kterého byla pohledávka přikázána oprávněnému. Je-li majitelem nařízeným výkonem rozhodnutí dotčeného účtu někdo jiný než povinný, pohledávka z účtu nebyla (nemohla být) oprávněnému účinně přikázána a oprávněnému nevzniklo (nemohlo vzniknout) ve vztahu k peněžním prostředkům na účtu tzv. úkojné právo (Drápal, Kurka, str. 421-422).

[107] Přikázáním pohledávky povinného z účtu vzniká oprávněnému k peněžním prostředkům na účtu povinného tzv. úkojné právo až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství. Jde o právo vybudované pouze na procesněprávním základě, přičemž podmínkou vzniku tohoto práva je řádné doručení usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí peněžnímu ústavu, právní moc tohoto usnesení a řádné vyrozumění peněžního ústavu o tom. Aktivní legitimace, kterou procesní právo poskytuje oprávněnému vůči peněžnímu ústavu, se nikterak nedotýká hmotněprávní podstaty smluvního vztahu mezi peněžním ústavem a majitelem účtu. Nic se tedy nemění na tom, že povinný je nadále majitelem účtu a že hmotněprávní vztah založený smlouvou o běžném, vkladovém nebo jiném účtu nadále

působí jen mezi povinným a peněžním ústavem [Komentář (k § 311 o. s. ř.), str. 2391].

[108] Pohledávkou povinného z účtu se nerozumí peněžní prostředky, které peněžní ústav přijal na běžný, vkladový nebo jiný účet. Představuje ji právo (nárok) povinného, které má vůči peněžnímu ústavu podle smlouvy o běžném účtu, o vkladovém účtu nebo o jiném účtu, tedy právo uskutečňovat z účtu výplaty a platby, jde-li o běžný účet (Drápal, Kurka, str. 420).

[109] Poddlužník smí výkon provést, jen jestliže nařízením výkonu rozhodnutí byla účinně postižena pohledávka, kterou proti němu má povinný. Provedení výkonu rozhodnutí je nepřípustné např. tehdy, kdyby povinný proti poddlužníku neměl přikázanou pohledávku, kdyby věřitelem pohledávky byl někdo jiný než povinný, kdyby usnesení o nařízení výkonu nebylo řádně doručeno poddlužníku, kdyby poddlužníku nebylo doručeno vyrozumění soudu, že usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci, apod. Dospěje-li dlužník povinného k závěru, že výkon rozhodnutí nemůže být proveden, oznámí to – byť mu zákon výslovně neukládá – oprávněnému [Komentář (k § 314a o. s. ř.), str. 2402]. K témuž závěru (pro peněžní ústav) u výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, srov. Drápal, Kurka, str. 420.

[110] Z titulu tohoto tzv. úkojného práva oprávněného je poddlužník povinen vyplatit oprávněnému přikázanou pohledávku, jen jestliže by měl podle práva takovou povinnost vůči povinnému v okamžiku, kdy mu bylo doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí [Komentář (k § 315 o. s. ř.), str. 2406].

[111] Jak se podává z výše podaného shrnutí, v judikatuře ani v literatuře není pochyb o tom, že osoba označená (v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky, v exekučním příkazu, jde-li o provedení exekuce přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu, nebo v exekučním příkazu, jde-li o provedení exekuce přikázáním jiné pohledávky povinného než z účtu u peněžního ústavu) jako poddlužník povinného, je oprávněna odmítnout (oprávněnému) úhradu dluhu odpovídajícího přikázané pohledávce i tehdy, má-li za to, že taková pohledávka v hmotném právu neexistuje (srov. závěry R 55/2006 v odstavci [102] výše a závěry literatury v odstavci [110] výše).

[112] Stejně tak není v judikatuře ani v literatuře pochyb o tom, že při výkonu rozhodnutí nebo exekuci přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu, je peněžní ústav (banka) povinen vždy zkoumat, zda povinný je majitelem takového účtu (což je údaj, jehož znalost se u peněžního ústavu předpokládá); v případě, že tomu tak není, je nejen oprávněn, nýbrž i povinen (a to i v zájmu vlastní ochrany) odmítnout plnění, jehož prostřednictvím by byla postižena pohledávka jiné osoby (jiného majitele účtu) než povinného. Srov. závěry judikatury v odstavcích [98] a [99] výše, ve spojení s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 48/2009, citovaným v odstavci [100] výše (z něj plyne, že banka plní [má vždy plnit] s vědomím, že jde o plnění majitele běžného účtu – povinného dle exekučního příkazu, tedy, že majitel účtu nemůže být osobou odlišnou od osoby povinného). V literatuře pak srov. závěry shrnuté v odstavcích [105], [106], [109] a [110] výše. K tomu, že pohledávkou povinného z účtu se nerozumí peněžní prostředky, které peněžní ústav přijal na běžný, vkladový nebo jiný účet, srov. závěry literatury v odstavci [108] výše.

[113] Jinak řečeno, je-li vedena exekuce (výkon rozhodnutí) na majetek složitele peněžních prostředků na úschovní účet advokáta, lze pohledávku složitele [z titulu vydání peněz složených na úschovní účet advokáta vedený bankou do advokátní úschovy] exekučně postihnout pouze přikázáním jiné peněžité pohledávky (§ 312 a násl. o. s. ř.). Poddlužníkem povinného (složitele) totiž není peněžní ústav (banka), nýbrž advokát.

[114] Ze skutkových reálií dané věci je přitom zjevné, že exekuční příkazy J. S. byly vydány (18. a 19.

září 2002) jako příkazy k provedení exekuce přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu (§ 49 odst. 1 písm. b/ exekučního řádu, ve spojení s § 65 exekučního řádu a § 303 a násl. o. s. ř.), že (nevykonaný) exekuční příkaz M. U. č. j. Ex 3050/2004-227 byl vydán jako příkaz k provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky (§ 49 odst. 1 písm. c/ exekučního řádu, ve spojení s § 65 exekučního řádu a § 312 a násl. o. s. ř.), přičemž jako poddlužník povinného v něm byl označen žalobce, a že exekuční příkaz M. U. č. j. Ex 3050/2004-255 byl vydán jako příkaz k provedení exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky (§ 49 odst. 1 písm. c/ exekučního řádu, ve spojení s § 65 exekučního řádu a § 312 a násl. o. s. ř.), přičemž jako poddlužník povinného v něm byla označena banka.

[115] Žalobci a vedlejšímu účastníku lze za této situace přitakat v závěru, že poukázáním částky 120.232.793 Kč ve prospěch oprávněného v exekuci vedené na majetek povinného, jímž byl složitel (společnost S), „přikázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu“ se banka nezprostila své povinnosti vůči majiteli (úschovního) účtu (neměla právo snížit o tuto částku zůstatek účtu); toto právo jí zákon přiznává jen vůči povinnému, jímž majitel účtu nebyl (§ 307 odst. 5 o. s. ř.), což bylo zjevné i z exekučních příkazů J. S.

[116] Týž závěr (jako v předchozím odstavci) se prosadí i ve vztahu k částkám 7.512.272 Kč a 1.999.870 Kč, odepsaným bankou z (úschovního) účtu ve prospěch oprávněného v exekuci vedené na majetek povinného, jímž byl složitel (společnost S), 11. července a 11. srpna 2005. Přikazuje-li se oprávněnému pohledávka z účtu, přičemž poddlužníkem povinného má být banka (peněžní ústav), jde vždy o postup upravený ustanovením § 303 a násl o. s. ř., ve spojení s ustanoveními § 49 odst. 1 písm. c/ a § 65 exekučního řádu. Právě takový režim nastoloval (bez zřetele k tomu, že se zevně projevoval jako příkaz k provedení exekuce přikázáním „jiné peněžité pohledávky“) exekuční příkaz M. U. č. j. Ex 3050/2004-255. Jestliže banka podle tohoto exekučního příkazu akceptovala, že je sama poddlužníkem povinného (že má vůči povinnému dluh) a poukázala dotčené částky ve prospěch oprávněného v exekuci vedené na majetek povinného, jímž byl složitel (společnost S), pak se tím opět nezprostila své povinnosti vůči majiteli (úschovního) účtu (neměla právo snížit o tyto částku zůstatek účtu). Toto právo jí (coby dlužníku povinného) zákon přiznává (a předpoklad že majitel účtu nemůže být osobou odlišnou od osoby povinného, tím utvrzuje) jen vůči povinnému, jímž majitel účtu nebyl (srov. opět § 307 odst. 5 o. s. ř. i § 314a o. s. ř.).

[117] Právo majitele účtu (žalobce) k takto vyplaceným prostředkům, plynoucí ze smlouvy o (úschovním) účtu, tedy nezaniklo (banka se vůči němu nezprostila povinnosti plnit v této výši z úschovního účtu podle jeho příkazu). S dovolatelem lze souhlasit jen v tom, že odvolací soud pochybil, přiznal-li takový nárok z titulu odpovědnosti banky za škodu; na důvodnosti žaloby (co do přiznání nároku z titulu povinnosti banky plnit ze smlouvy o běžném účtu) se tím však ničeho nemění.

[118] K otázce č. 2 (Právní kvalifikace) a k otázkám č. 3 až 5 (Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu a povinnosti banky podle občanského soudního řádu).

Závěr, že přiznané plnění náleželo žalobci z titulu povinnosti banky plnit ze smlouvy o běžném účtu, činí nadbytečným zkoumání označených otázek v režimu odpovědnosti za škodu (právní posouzení věci odvolacím soudem co do úsudku o odpovědnosti za škodu není správné).

[119] K otázkám č. 6 (Poučovací povinnost dle § 118a odst. 2 o. s. ř.) 7 (K § 157 odst. 2 o. s. ř.) a 8 (K § 153 odst. 1 o. s. ř.).

Otázkami č. 6 a 8 nemá smyslu se zabývat, nejde-li o nárok na náhradu škody (z titulu povinnosti banky plnit ze smlouvy o běžném účtu důvod k výzvě dle § 118a odst. 2 o. s. ř. dán není). K otázce č. 7 pak lze uvést, že jakkoli je právní posouzení věci odvolacím soudem kusé (co do posouzení všech

předpokladů odpovědnosti za škodu neúplné), v rovině výkladu podaného k nepřezkoumatelnosti soudního rozhodnutí ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu představovanou zejména rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněným pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 100/2013“), napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné není.

[120] V R 100/2013 Nejvyšší soud vysvětlil, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele. K tomu lze dodat, že z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. [které upravuje náležitosti odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku a přiměřeně se prosazuje i pro odůvodnění rozhodnutí vydaných odvolacím soudem (§ 211 o. s. ř.)] ani z práva na spravedlivý proces nelze dovozovat povinnost soudů vypořádat se s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení. Jak opakovaně vysvětlil Ústavní soud, není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. února 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Rozhodnutí odvolacího soudu těmto požadavkům vyhovuje (byť jeho právní názor, že jde o náhradu škody, není správný).

[121] Zbývá dodat, že s přihlédnutím k těm skutkovým reáliím dané věci, které v řízení vyšly najevo do vydání dovoláním napadeného rozhodnutí (srov. § 241a odst. 6 o. s. ř.), neshledává Nejvyšší soud žádný rozpor s dobrými mravy v tom, že banka vůči žalobci splní povinnost, k níž se smluvně zavázala a které se výše popsaným jednáním (poukázáním svých peněz věřitelům povinného S, jenž nebyl majitelem účtu) nezprostila (nemohla zprostit), neboť nešlo o povinného.

[122] Podle ustanovení § 243d o. s. ř., nepostupoval-li podle § 243c, dovolací soud a/ dovolání zamítne, dojde-li k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, nebo b/ může rozhodnutí odvolacího soudu změnit, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout.

[123] Z dikce § 243d písm. b/ o. s. ř. je zjevné, že má-li Nejvyšší soud možnost přikročit ke změně rozhodnutí odvolacího soudu (za předpokladu, že odvolací soud rozhodl nesprávně a že dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout), pak mu nemůže být (byť spíše coby výjimka z pravidla) upřeno (za použití argumentu a maiori ad minus) právo zamítnout podané dovolání na základě jiné právní argumentace, než je ta, kterou obsahuje dovoláním napadené (a v rovině této argumentace nesprávné) rozhodnutí odvolacího soudu; srov. shodně např. odstavec [53] odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2019, sp. zn. 29 Cdo 4426/2013.

[124] Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.), když dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, neboť žalobcův nárok je po právu a vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), a které by mohly ovlivnit výše formulované závěry, se ze spisu se nepodávají.

[125] Absence výroku o nákladech dovolacího řízení je odůvodněna tím, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu není (vzhledem k jeho druhému výroku) rozhodnutím, jímž se řízení (zcela) končí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněné pod číslem 48/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[126] V usnesení ze dne 28. listopadu 2017, sp. zn. IV. ÚS 3317/17, jímž (v této věci) odmítl ústavní stížnost dovolatele proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2017, č. j. 29 Cdo 78/2016-490,

Ústavní soud vybídl Nejvyšší soud, aby se námitkou, že projednáním věci v soudním oddělení č. 29 neupřel dovolateli právo na zákonného soudce, vypořádal v důvodech rozhodnutí ve věci samé; Nejvyšší soud tak proto touto cestou činí. Jak dokládají skutková zjištění shrnutá v odstavci [87] výše, podstatou odvolacím soudem přiznaného nároku na náhradu škody byl spor o prostředky, které banka odepsala z (úschovního) účtu žalobce po zrušení konkursu vedeného na majetek společnosti S a které tehdejší správce konkursní podstaty společnosti S (R. R.) složil (coby dosažený výtěžek zpeněžení majetku úpadce) do advokátní úschovy za trvání konkursu vedeného podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV"). Spor byl veden o režim nakládání s těmito prostředky po zrušení usnesení o prohlášení konkursu na majetek úpadce S odvolacím soudem a vrácení věci k dalšímu řízení konkursnímu soudu. Podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu účinného v době nápadu dovolací věci u Nejvyššího soudu náleželo do působnosti soudního oddělení č. 29 též rozhodování „ve věcech týkajících se konkursu (…), včetně sporů jimi vyvolaných nebo s nimi souvisejících". Přitom ustálená judikatura Nejvyššího soudu k výkladu zákona o konkursu a vyrovnání již v době nápadu dovolací věci u Nejvyššího soudu dokládala, že dojde-li ke zrušení konkursu na majetek úpadce rozhodnutím odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 44a odst. 1 ZKV, neznamená to automaticky přechod práva nakládat s výtěžkem zpeněžení majetku náležejícího do konkursní podstaty úpadce na úpadce (vzhledem k některým povinnostem správce konkursní podstaty úpadce v době od zrušení konkursu do doby, než jej konkursní soud zprostí funkce). Srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2006, sp. zn. 29 Odo 961/2006, uveřejněné pod číslem 72/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Konkursní souvislost věci zakládající působnost soudního oddělení č. 29, do kterého byla bez dalšího přidělena, tedy dána byla (a to i s přihlédnutím k tomu, že konkurs vedený na majetek společnosti S stále probíhá), přičemž potřeba vypořádat se s touto „konkursní linií" odpadla při projednání dovolací věci (až) poté, co Nejvyšší soud dovodil, že přisouzený nárok plyne (má plynout) ze smlouvy o běžném účtu. Jiná soudní oddělení Nejvyššího soudu ostatně svou působnost pro danou dovolací věc neuplatňovala (žádný pozitivní kompetenční konflikt na půdě Nejvyššího soudu nevznikl).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Povinnosti nemocnice
- Převedení zaměstnance na jinou práci (exkluzivně pro předplatitele)
- Příspěvek na bydlení (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk rodiče s dítětem (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost za újmu
- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)